

Nr 5.

Av herr **Elofsson, Gustaf**, och herr **Jansson, Fridolf**, om avskaffande av kvarlåtenskapsskatten m. m.

1947 års riksdag beslöt efter förslag av Kungl. Maj:t att införa en särskild skatt på kvarlåtenskap. Förslaget, som ursprungligen härrörde från 1945 års skatteberedning, utsattes för hård kritik såväl från remissinstansernas sida som i den offentliga debatten. Skatteberedningen motiverade sitt förslag därmed att det skulle innebära en uppskjuten förmögenhetsbeskattning. Samhället hade en skuld att kräva ut av den enskilde förmögenhetsinnehavaren, när dennes efterlämnade kvarlåtenskap skulle övergå till arvingarna. Tankegången utvecklades så, att förmögenheterna redovisades mycket ofullständigt vid deklARATIONERNA, varför förmögenhetsskatten blev för låg. Vidare framhölls, att de stora förmögenheterna endast hade kunnat bildas därigenom att innehavaren under sin livstid lyckats er hålla större inkomster än vad som ur social synpunkt kunde anses rättvist. Antingen hade han orättmätigt kunnat åtnjuta frukterna av andras arbete eller också hade han genom spekulationer eller motsvarande metoder samlat ihop sin stora förmögenhet.

Talet om att förmögenhetsägarna hade ådragit sig en skuld till staten var stötande för rättsmedvetandet, och dåvarande finansministern fann sig föranlåten att i 1947 års skatteproposition frånfalla denna motivering för kvarlåtenskapsskattens införande. I stället motiverade finansministern kvarlåtenskapsskatten ur allmänna avvägningssynpunkter. Han fann det icke motiverat att undantaga just arvsbeskattningen från den allmänna skärpning av skattetrycket i jämförelse med förkrigstiden som han ansåg vara ofrånkomlig. Finansministern ansåg att kvarlåtenskapsskatten icke kunde anses utgöra en kapitalkonfiskation, som man gjort gällande i den offentliga debatten, och att den liksom andra skatteintäkter var nödvändig för att täcka statens utgifter.

I kritiken mot förslaget om kvarlåtenskapsskatt framhölls, att skatten i fråga skulle komma att lämna ganska blygsamma intäkter, och den senare erfarenheten har visat att denna bedömning var riktig. Dessa intäkter äro inte större än att de rymmas inom felmarginale n för budgetberäkningarna. Avsikten med införandet av kvarlåtenskapsskatten kan fördenskull inte i första rummet ha varit att tillgodose statens behov av penningmedel utan en utjämning av förmögenhetsförhållandena mellan olika folkgrupper. Oavsett vilken inställning man har till sådana utjämningssträvanden hade det varit önskvärt, att ett försök till dylik omvandling av samhällets ekonomiska struktur icke hade skett på omvägen över skattepolitiken, utan att riksdagen direkt borde ha fått taga ställning till denna fråga på ett sådant sätt, att problemställningen hade stått fullt klar.

Det skall icke förnekas, att vissa förmögenheter kunna ha skapats utan motsvarande arbetsinsatser, men en person, som strävsamt och ihärdigt arbetat under hela sitt liv och lagt av sparkapital år från år har därmed gjort en god gärning inte bara mot sin familj utan också mot samhället i dess helhet. Han har därmed bidragit till det ekonomiska framåtskridandet och förkovrandet av landets näringsliv. Det kan fördenskull icke anses rättvist att staten vid hans död lägger beslag på en icke oväsentlig del av hans tillgångar i det oskiftade dödsboet och att arvingarna därefter få betala även arvsskatt. Man kommer icke ifrån att detta i viss utsträckning med nu gällande skalor för kvarlåtenskaps- och arvsskatt innebär en konfiskation av kapitalet.

Inte bara ur principiell synpunkt kunna vägande invändningar riktas mot kvarlåtenskapsskatten; den medför även uppenbara nackdelar ur praktiska synpunkter. Skattens verkningar i det praktiska livet bli mycket egendomliga på grund av att människornas skötsamhet och duglighet variera i mycket hög grad. En person kan vara sparsam till sin läggning och strävar ständigt efter att öka sina förmögenhetstillgångar. Han får betala icke oväsentliga belopp i förmögenhetsskatt, om förmögenheten ökar över en viss gräns, och vid hans bortgång kommer kvarlåtenskapsskatt att uttagas. En annan person kan ha en slösaktig läggning och tänker inte på att ekonomiskt gardera sig för framtiden. Han lever upp sina inkomster utan tanke på att spara, och han kan på det sättet slippa undan både förmögenhets- och kvarlåtenskapsskatt. När de sparsamma veta med sig, att ökad inkomst och ökad förmögenhetsbildning komma staten till godo i betydande utsträckning och icke resultera i avsevärt förbättrad ekonomisk ställning för dem själva, så måste lusten att göra sitt yttersta i arbetet och att spara för framtiden komma att undergrävas. Kvarlåtenskapsskatten utgör en hämsko på sparandet och företagsamheten.

I rent tekniskt hänseende kan det i många fall bli förenat med betydande svårigheter att betala kvarlåtenskapsskatten. Detta gäller särskilt för jordbruket, som i regel har ett jämförelsevis stort kapital investerat i byggnader, maskiner och redskap. För andra företag med kapitalet placerat i mera likvida tillgångar blir det kanske lättare. För jordbruk och därmed jämförliga rörelser kan det i åtskilliga fall bli omöjligt att betala kvarlåtenskapsskatten utan att låna upp pengar för ändamålet, och detta måste ju skapa orimliga och orättvisa förhållanden. Gjorda undersökningar ha visat, att jordbruket drabbas hårdare än andra näringar av kvarlåtenskapsskatten. Den gamla traditionen inom jordbruket att gårdarna gå i arv till något av ägarens barn äventyras därför faktiskt genom 1947 års beslut om skärpning av förmögenhetsskatten och införandet av kvarlåtenskapsskatten.

Kvarlåtenskapsskatten står icke i överensstämmelse med den hävdvunna rättsuppfattningen i vårt land, den är i praktiskt hänseende otymplig, och den är icke erforderlig för att täcka statens utgifter. Den bör fördenskull avskaffas. Som kompensation för ett avskaffande kan man möjligen tänka sig en skärpning av arvsskatten, framför allt på de större förmögenheterna. En skärpning av skatten just på de stora förmögenheterna skulle icke vara stötande för rättskänslan,

emedan ägarens egna arbetsinsatser i flertalet av dessa fall knappast stå i riktig proportion till förmögenhetens storlek. Ur både ekonomiska och sociala synpunkter är en skärpning av arvsskatten enligt dessa riktlinjer att föredraga framför ett bibehållande av kvarlåtenskapsskatten. Frågan om en reform av arvsbeskattningen i huvudsaklig överensstämmelse med vad som här anförts bör bli föremål för utredning.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag angående avskaffande av kvarlåtenskapsskatten och eventuellt som kompensation härför en skärpning av arvsskatten på större förmögenheter.

Stockholm den 12 januari 1952.

Gustaf Elofsson.

Fridolf Jansson.
